

СТАНОВИЩЕ

от д.ф.н. **Иван Харалампиев Иванов**,
професор по История на българския език

за материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност *Доцент* по професионално направление 2.1. Филология (съвременен унгарски език – социолингвистика, теория и практика на превода), за нуждите на катедра „Класическа филология (класическа, новогръцка и унгарска филологии)“ на Факултета по класически и нови филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“

1. Данни за конкурса

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 62 от 1 август 2017 г., участва като единствен кандидат **д-р Лиляна Димитрова Лесничкова-Хрусанова**, главен асистент в Катедрата по класическа филология на Софийския университет. Обявата и процедурите, свързани с конкурса за доцент, са съобразени с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на раздел IV от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатката отговаря на условията за участие в конкурса и е представила в срок всички необходими документи и материали.

2. Данни за кандидата

Лиляна Димитрова Лесничкова-Хрусанова е родена на 22 юни 1966 г. в гр. Варна. Има висше образование като магистър по Унгарска филология (с втора специалност Немска филология), придобито в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1992 г. От 1993 г. работи като асистент (след 2004 г. главен асистент) по унгарски език в

същия университет. През 2003 г., след успешна защита на дисертация на тема „Изразяване на подбудителност в унгарския език в съпоставка с българския“, получава образователната и научна степен „доктор“. Специализирала е в университетите на Будапеща, Дебрецен, Атина, Берлин (Хумболтовия университет) и Виена.

Преподавателската дейност на Лесничкова е свързана със занятия (лекции и упражнения) по широк кръг задължителни и избираеми учебни дисциплини в бакалавърската и магистърската степен на специалността Унгарска филология: Практически курс по унгарски език, Лексикология и семантика на съвременния унгарски език, Увод в теорията и практиката на превода, Делови превод, Устен превод, Превод на фразеология, Развойни тенденции в съвременния унгарски език и др.

Кандидатката съобщава за много активна преводаческа, организаторска и експертна дейност във и извън Университета, на която тук не се спирам специално.

3. Научни трудове и научни изяви

В конкурса за доцент Л. Лесничкова представя една монография (хабилитационен труд), две учебни помагала (тематични речници), публикувани в съавторство съответно с Ивайла Костадинова и Лина Пейчева през 2011 и 2012 г., и 26 статии, свързани пряко с тематиката на обявения конкурс. Останалата изследователска продукция на кандидатката съдържа още монографията „Стратегии за подбудителност в унгарски и български“ (2004), която е преработен вариант на докторската ѝ дисертация, и дълги статии – публикувани или под печат. Към този списък трябва да се прибави участието на Лесничкова с доклади в научни форуми, работата ѝ по научни проекти и други, които ще коментирам по-нататък.

4. Научни приноси

Според представените в конкурса материали интересите на Л. Лесничкова са съсредоточени в две главни изследователски области: унгарско езиковедие (социолингвистика, етнолингвистика, функционална граматика, лексикология и др.) и теория и практика на превода, с ясно очертана съпоставителна унгарско-българска насоченост. Прави впечатление стремежът на кандидатката да изследва важни непроучени или недостатъчно проучени теоретични въпроси или въпроси с приложен характер.

Специално внимание заслужава хабилитационният труд на Лесничкова „Езиковата ситуация в Унгария”, пряко свързан с първата от посочените тук две изследователски области и публикуван като издание на Международното социолингвистично дружество в София (2017, 380 стр.). Това е сериозно макролингвистично изследване с интересен ретроспективен поглед върху предпоставките за основните особености на днешната унгарска езикова ситуация, разгледана разностранно и задълбочено като цялостна система, с отчитане и на динамиката в отделните нейни елементи. Важна съставна част на проучването е съпоставката с езиковата ситуация в България, което позволява на авторката по-ясно да открие спецификата на явленията и процесите в унгарската езикова ситуация на фона на общите за двата езикови стандарта черти, резултат от сходни отминали или съвременни обществени процеси.

Монографията на Л. Лесничкова е първият обобщаващ труд по разглежданата научна проблематика, който не само успешно синтезира постиженията на досегашните изследвания, но и съществено ги надгражда. В такъв смисъл изследването на Лесничкова е навременно, актуално и определено пригодно. Неговата цел и задачите, свързани с осъществяването ѝ, са определени ясно и са насочени към сериозни обобщаващи теоретични резултати. Както сама уточнява авторката, „акцентът в работата се поставя не толкова върху проследяването и

анализа на конкретни езикови феномени, колкото върху характеристиката на социални и културно-исторически явления и процеси, които играят важна роля при функционирането на формациите на съвременния унгарски език” (с. 23-24).

Структурата, в която е организирано съдържанието на хабилитационния труд, показва, че Лесничкова е подхождала към представянето на съвременната унгарска езикова ситуация така, че да я характеризира възможно най-пълно и разностранно. Имам предвид известното правило, че всяко познание е изработване на модел за предмета на това познание, който трябва задължително да съдържа информация за неговото минало, настояще и бъдеще, представено като отделни модели. В такъв смисъл Първата и Третата глава („Унгарската езикова ситуация в исторически план” и „Развойни тенденции в съвременния унгарски стандартен език”) естествено допълват и обясняват общия вид и спецификата на съвременната унгарска езикова ситуация, описана достатъчно подробно и с вникване в дълбочина във Втората глава („Общ вид и специфика на съвременната унгарска езикова ситуация”), която основателно заема половината от цялостния обем на изследването. Много интересен е и анализът в т. 3.4 („Състояние и перспективи за бъдещо развитие”) на Третата глава („Развойни тенденции в съвременния унгарски стандартен език”). Като има предвид несигурното прогнозиране в бъдещото развитие на обществените процеси, авторката е предпазлива, когато прогнозира и бъдещето на унгарската езикова ситуация. Въпреки това тя очертава някои по-устойчиви процеси и тенденции в нейната еволюция и смята, че те могат да бъдат регулирани в правилна посока чрез адекватна езикова политика при условие, че съществува цялостна езикова стратегия.

Авторката притежава солидна и широка по обхват теоретична подготовка, проучването ѝ се основава на значителен по обем

фактологичен материал: лични проучвания, емпиричен материал от различни документални източници (статистики, социологически, демографски, етнографски, исторически и други материали), резултати от изследвания на други учени и др. Списъкът на източниците и на цитираната литература е внушителен – той обхваща над 500 заглавия.

Хабилитационният труд на Л. Лесничкова е сериозно, твърде интересно и полезно научно четиво, което заслужава много висока оценка. Трудът значително надхвърля рамките на тясното конкретно изследване на унгарската езикова ситуация. Съгласен съм с твърдението на Лесничкова, изказано в заключението на хабилитационния ѝ труд, че нейното изследване се вписва в една по-голяма изследователска програма, насочена към създаване на по-пълна картина на социолингвистичните проблеми в съвременна Европа (с. 339).

Конкретни въпроси, свързани с посочените в началото на това становище основни направления в изследователските търсения на Л. Лесничкова, са разработени в приложените в материалите за конкурса нейни статии, публикувани в различни специализирани научни издания и сборници. Част от тях са по проблеми, включени и разгледани като част от общата проблематика на хабилитационния труд на авторката. Останалата част от статиите изясняват въпроси на теорията и практиката на превода от унгарски на български. Специално внимание се отделя на университетското обучение по унгарски език и на обучението по превод. Ясно личи стремежът на Лесничкова внимателно да балансира отношението между теоретичните разработки и тяхното практическо приложение.

Казаното може да се илюстрира например с двата унгарски тематични речника за специализирана лексика (названия на растения и на птици), които, от една страна, са ценни лексикографски приноси за изработването на един голям бъдещ унгарско-български речник. От друга

страна, двата словника са необходими учебни помагала за студенти, както и надеждни справочни източници за преводачи и по-широк кръг унгаристи. Първият от тях съдържа 1046 названия на растения от 93 названия на растителни семейства, а вторият – 755 названия на птици от 110 птичи семейства. Показани са българските и латинските съответствия на унгарските названия.

В материалите за конкурса се вижда, че Л. Лесничкова е много активна в други прояви, свързани с научноизследователска ѝ дейност. Тя е участвала с доклади в 44 научни форума у нас и в чужбина – 23 в България, 18 в Унгария и по един в Германия, Австрия и Румъния.

От 2007 г. до днес кандидатката почти ежегодно е участник, координатор или ръководител на различни научни проекти, финансирани от наши или чуждестранни организации.

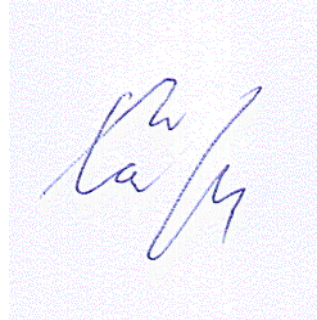
Трябва да се отбележат и петте превода на книги от унгарски на български (двата в съавторство), доколкото добрият превод се родее с научното изследване.

5. Заключение

Прегледът и оценката на материалите, с които доц. д-р Лиляна Димитрова Лесничкова-Хрусанова участва в конкурса за академичната длъжност *Доцент* по Съвременен унгарски език в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, показва, че те отговарят на всички изисквания за заемане на тази академична длъжност. Л. Лесничкова е учен със свое присъствие и значими приноси във важни области на езиковедската унгаристика. Нейната научноизследователска продукция се характеризира с актуалност на проблематиката, както и с оригиналност и концептуалност на подходите и изследователските решения. Тя има достатъчно добър опит като университетски преподавател, преводач, експерт и популяризатор на унгарския език и култура,

Всичко това ми дава основание да препоръчам на членовете на Научното жури да гласуват ЗА удостояване на гл. ас. д-р Лиляна Димитрова Лесничкова-Хрусанова с академичната длъжност *Доцент* по Съвременен унгарски език (социолингвистика, теория и практика на превода), което с пълна убеденост ще направя и аз.

4 декември 2017 г.,
Велико Търново

проф. Иван ХАРАЛАМПИЕВ